

БАБИН ЯР: ПАМ'ЯТАЄМО РАДИ МАЙБУТНЬОГО

Найбільша в світі інтернаціональна могила знаходиться в Києві. Це Бабин Яр. Це – незагоєна глибока рана на українській землі, яка болить до сих пір.

29–30 вересня 2021 року в Україні відбулися пам'ятні заходи з відзначення 80-річчя трагедії Бабиного Яру – одного із символів Голокосту на території тодішнього СРСР.

Упродовж 1941–1943 рр. тут було знищено близько 100 тисяч людей – євреїв, ромів, полонених червоноармійців, пацієнтів психіатричної лікарні, цивільних заручників, українських націоналістів і радянських партизанів, в'язнів Сирецького концтабору. Всіх, хто вважалися «ворогами Третього рейху» або «зайвими людьми». Ніде і ніколи в світі, навіть у сумнозвісних фабриках смерті, не вбивали стільки людей за такий короткий проміжок часу. Тому Бабин Яр в усьому світі є одним із символів Голокосту.

Тривалий час взагалі було невідомо, скільки людей тут полягло. За даними історика **Віталія Нахмановича**, провідного наукового співробітника Музею історії Києва, відповідального секретаря Громадського комітету для вшанування пам'яті жертв Бабиного Яру, за весь час німецької окупації у Бабиному Яру було розстріляно 90–100 000 людей, з них 65–70 тисяч євреїв.

Почалася трагедія Бабиного Яру 29 вересня 1941 року.

33 тисячі 770 осіб єврейської національності були розстріляні за два дні 29–30 вересня. Потім Бабин Яр став місцем масових страт і поховань, величезною братською могилою. До 1965 року в Радянському Союзі офіційно не відзначався день перемоги над Німеччиною і не згадувався страшний злочин фашистів 1941–43 років у окупованому Києві. Починаючи з 1960-х років почався рух за вшанування пам'яті розстріляних у Бабиному Ярі. У 1961 р.

**Чи зрозуміємо ми коли-небудь,
що найдорожче на світі –
життя людини і його воля?
Чи ще має бути варварство?**

**Анатолій Кузнецов,
«Бабин Яр»**

на весь світ вибухом прозвучала поема **Євгена Євтушенка** «Бабин Яр». Це був прорив 20-річного мовчання про страшну трагедію.

Продовжили акцію єврейські активісти. Серед них був і молодий співробітник ГАО АН УРСР **Емануїл Діамант** – організатор мітингу в Бабиному Ярі 1966 року. Значний внесок у боротьбу за вшанування пам'яті загиблих у Бабиному Ярі зробив український дисидент **Віктор Некрасов**. Великий українець **Іван Дзюба** у 1966 році, ще коли тільки починалося усвідомлення фашистського злочину в окупованому Києві, говорив: «Бабин Яр – це трагедія всього людства, але сталася вона тут, на українській землі. І тому українець не має права забувати про неї так само, як не має забувати про неї і єврей. Бабин Яр – це наша спільна трагедія, трагедія, перш за все, єврейського і українського народів».

Редколегія і Редакція журналу «Світогляд» приєднуються до вселюдного вшанування пам'яті жертв фашистських злодіянь у місті Києві в 1941–43 роках.

Напередодні відзначення трагічних подій 80-літньої давності Головий редактор журналу «Світогляд» академік НАН України **Ярослав Яцків**, віддаючи належну шану жертвам Голокосту, відвідав меморіал у Бабиному Ярі.

Схилімо голови в пам'ять про жертви Бабиного Яру!

Вічна пам'ять невинно убієнним. ■

Від Редколегії та Редакції журналу
30 вересня 2021 року

